

Tilburg University

Redactioneel

van Damme, E.E.C.

Published in:
Markt en Mededinging

Publication date:
2003

Document Version
Peer reviewed version

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van Damme, E. E. C. (2003). Redactioneel: Klein land, kleyne luyden, kleine ideeën. *Markt en Mededinging*, 6(2), 33-35.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Klein Land, Kleyne Luyden, Kleine Ideeën

In een tijd dat Europa in HSL-vaart de mededingingsregels moderniseert, voltrekken de ontwikkelingen in Nederland zich in een tergend traag tempo, alsof Den Haag zich los van Brussel kan bewegen. Bij het invoeren van de Mededingingswet was convergentie het uitgangspunt: de Nederlandse wet zou strenger noch soepeler zijn dan de Europese. Zoals Alice reeds opmerkte, betekent wandelen achteruitgaan als de rest holt. Het verschil in tempo waarin modernisering wordt doorgevoerd impliceert divergentie.

Hoewel de evaluatie van de Mededingingswet alweer enige tijd achter ons ligt, heeft het Kabinet zich nog steeds niet aan een standpunt gewaagd. Gegeven de Brusselse moderniseringsdrang en gegeven het feit dat de evaluatie niet onomstreden is, zoals de discussie in dit blad heeft laten zien, zou een visie van de overheid natuurlijk erg welkom zijn. Waar visie ontbreekt komt het volk niet noodzakelijk om, maar concentreert de discussie zich wel op bijzaken.

Het kabinet kon het zich klaarblijkelijk niet veroorloven helemaal niets te doen, en besloot dus maar om de SER om advies te vragen inzake enkele aanbevelingen uit de evaluatie Mededingingswet.¹ Opmerkelijk is dat natuurlijk wel, een advies vragen over een standpunt van anderen zonder zelf eerst een standpunt in te nemen. Moeten we nu concluderen dat het Kabinet vond dat dit de belangrijkste knelpunten zijn, of gaat de adviesaanvraag juist over de bagatels waaraan men zich geen buil kan vallen, wie ook de verkiezingen wint?

De ministerraad vraagt de SER vóór mei 2003 te adviseren over drie onderwerpen:

- (i) de bagatelvrijstelling;
- (ii) het verbod op misbruik van machtspositie;
- (iii) de positie van consumenten onder de Mededingingswet.

De bagatelvrijstelling is een voorbeeld waar het Nederlandse beleid divergeert van het Europese. Indertijd werd zij vooral ingevoerd om de werkdruk van de NMa enigszins te

beperken: zij hoefde zich niet met allerlei kruimelkartels te bemoeien. In de praktijk past de NMa tevens de Europese de-minimis bekendmaking toe, zodat haar werkdruk nog verder beperkt wordt. In lijn met de Europese ontwikkelingen ligt het voor de hand de NMa het monopolie op toepassing van artikel 17 Mw. te ontnemen, zodat overwogen kan worden om artikel 7 maar helemaal te schrappen.

De MKB-vertegenwoordigers in de SER zullen vermoedelijk zo ver niet willen gaan. Uit publicaties van MKB-Nederland wordt duidelijk dat zij vinden dat de huidige Mededingingswet te weinig ruimte biedt voor samenwerking in het MKB, samenwerking die nodig zou zijn voor innovatie, óf om voor het versnipperde MKB tegenmacht tegen het grootbedrijf te creëren.² Nu zou men kunnen betogen dat Artikel 17 wel ruimte laat voor innovatie, maar dat een argument dat de verdeling van de koek anders zou moeten zijn wellicht moeilijk op basis van dit artikel te maken is.

Misschien is het overigens niet de Mededingingswet maar de Mededingingsautoriteit die aan de samenwerking in het MKB in de weg staat. In de “Richtsnoeren Samenwerking Bedrijven” heeft de (toenmalige) d-g NMa aangegeven hoe hij tegen samenwerking aankijkt. Op een paar plaatsen is de d-g NMa stelliger dan in ieder geval een econoom zou wensen. Zo staat in Randnummer 25: “De d-g NMa is van mening dat alle overeenkomsten [...] die betrekking hebben op prijzen en tarieven, met inbegrip van kortingen en toeslagen, onder het verbod van artikel 6 Mw. zullen vallen en niet in aanmerking komen voor ontheffing op grond van artikel 17 Mw”. Zoals we weten, kan men ook een andere mening hebben, en zijn er ook gerespecteerde autoriteiten die anders menen. Nog stelliger is de d-g NMa in randnummer 56 van diezelfde Richtsnoeren “Calculatieschema’s waarin bedragen of percentages bij posten zijn opgenomen [...] vallen onder het verbod van artikel 6 Mw.”. Op dergelijk glad ijs zou een econoom die Stigler’s “Theory of Oligopoly”³ serieus neemt zich niet durven wagen: juist in een situatie waarin men verwacht dat anderen het calculatieschema zullen hanteren is het interessant daarvan, al dan niet in het geheim, af te wijken. Over mogelijke kartels van kappers en autoherstelbedrijven zou zo’n econoom zich dus weinig zorgen maken, tenzij de overeenkomst middels actieve monitoring en sanctieoplegging wordt afgedwongen. Gegeven het grote aantal vestigingen en de mate van productdifferentiatie kan monitoring in deze

---

¹ De “Adviesaanvraag inzake enkele aanbevelingen uit de evaluatie Mededingingswet” werd op 20 december aan de SER gestuurd en is op www.ser.nl na te lezen.

² MKB – Nederland “Marktwerkingen het MKB”, 11 september 2001.

³ G. Stigler “A Theory of Oligopoly”, *J. Political Economy* 72 (1964), 44-61

situaties echter nooit renderen, er is dus niets om zich zorgen om te maken. De nieuwe d-g NMa hoeft zich niet noodzakelijk met deze ‘kruimelkartels’ bezig te houden.

De onderzoekers die de Mw. geëvalueerd hebben concluderen dat Artikel 24, dat misbruik van machtspositie verbiedt, niet eenvoudig toepasbaar is en dat verdergaande vormen van toezicht en ingrijpen noodzakelijk kunnen zijn om concurrentie op gang te brengen in sectoren waar nog weinig concurrentie is. Daar valt net zo weinig tegen in te brengen als tegen de constatering dat de aarde draait. De vraag is dan echter of men liever de aarde stil zou zien staan. De beantwoording van deze vraag vereist visie, begrip over hoe de wereld in elkaar steekt, en over hoeveel kracht nodig is. Als men de visie heeft, komt men al gauw tot de conclusie dat de Mededingingswet op dit terrein weinig kracht heeft en dat het ook weinig zin heeft de Mededingingswet op dit punt te versterken.

Het maken van concurrentie vereist geheel andere instrumenten dan het instandhouden ervan en het is maar zeer de vraag of een autoriteit die beide typen gereedschap moet hanteren niet hopeloos in zichzelf verstrikt raakt en niet de heldere uitstraling naar de buitenwereld verliest. Als we ons beperken tot het mededingingsbeleid in enge zin (antitrust en fusiecontrole), kunnen we onderkennen dat het opleggen van extra beperking aan ondernemingen met een machtspositie het werk van de mededingingsautoriteit vergemakkelijkt, tegelijkertijd mogen we echter niet uit het oog verliezen dat deze beperkingen het hebben, en dus het pogen te verwerven van een dominante positie minder aantrekkelijk maakt. Vanuit dynamisch perspectief kan een dergelijke aanscherping van beleid de mededinging dus ernstige schade toebrengen. Helaas kunnen niet alle economen de verleiding van “winst is vies en moet afgeroomd worden” weerstaan, zoals ook het recente rapport “Tight Oligopolies” van het CPB laat zien.⁴

Een econoom heeft geleerd de Mededingingswet te zien als een van de instrumenten die de overheid heeft om de welvaart of het consumentensurplus (welvaart minus bedrijfswinsten) te bevorderen. Het is natuurlijk niet het enige instrument. Net zoals de overheid ook andere instrumenten moet (en kan) inzetten om concurrentie te maken, kan (en moet) de overheid ook tevens andere instrumenten inzetten om de consument optimaal van concurrentie te laten profiteren. Ongeïnformeerde consumenten die niet letten op de prijs/kwaliteitsverhouding zijn een gemakkelijke prooi voor inefficiënte aanbieders en als er

teveel van dergelijke consumenten zijn wordt de mededinging belemmerd. Concurrentie tussen bedrijven is intensiever naarmate consumenten lagere “search and switching costs” hebben, als markten transparanter zijn. Consumentenbeleid en goed consumentenbeleid kan mededingingsbeleid effectiever maken.⁵ Dat wil niet zeggen dat de NMa en andere toezichthouders ook met het consumentenbeleid belast moeten worden.

Wel kan de concurrentie tussen bedrijven intensiever worden als ook de consument of andere marktparticipanten eenvoudiger toegang tot de mededingingsautoriteit kunnen krijgen. Het is enigszins onbevredigend dat een consument die klaagt over de tarieven van een kabelmaatschappij, en wel als representatieve klant van die maatschappij, nu pas dan als belanghebbende erkend kan worden als hij eerst formeel een vereniging of stichting van klagers opricht. Hier is sprake van administratieve lasten die vermijdbaar zijn en in het kader van het terugdringen van dergelijke lasten is er geen enkele reden waarom de overheid zich tot de lasten voor het bedrijfsleven zou moeten beperken. De 4B-operatie van de overheid richt zich immers ook op de burger.

In dit nummer van *Markt & Mededinging* becommentarieert Van der Gronden de Richtsnoeren voor de zorgsector die de d-g NMa heeft opgesteld. Een aantal van de boven in het algemeen aangestipte punten komen in zijn stuk terug. De zorg is zeker een sector waar de concurrentie gemaakt moet worden en de vraag is wat voor instrumenten, naast de Mededingingswet, daarvoor nodig zijn. Omdat alle zeilen bijgezet zullen moeten worden, zal ook inbreng van de consument essentieel zijn en deze moet daartoe dus geprikkeld worden. Ondertussen zijn reeds diverse machtsposities opgebouwd en de vraag is of Artikel 6 van de Mededingingswet het opbouwen van tegenmacht niet in de weg staat. Van der Gronden wijst ook op fusies die nu nog weinig in de weg gelegd worden omdat formeel nog geen economische machtsposities ontstaan. Die machtsposities zijn echter wel reëel, en op het moment dat ze, vanwege liberalisering van de markt ook tot economische machtsposities geworden zijn, zullen ze moeilijk te ontmantelen zijn. Aandachtspunten genoeg dus bijgevolg.

Dit nummer van *Markt & Mededinging* bevat daarnaast drie annotaties. Knibbeler bespreekt het besluit van de d-g NMa in de Nijmeegse Tango-TEXACO zaak, waarbij hij o.a. ingaat op het feit dat, hoewel Tango klaagde over de rooftprijzen van TEXACO, de d-g NMa

---

⁴ S. Onderstal en M. Canoy “Tight Oligopolies”, zie www.cpb.nl

⁵ E. van Damme “Betere positie consument vraagt MDW-toezichthouder”, ESB, 2002.

deze zaak niet behandelde onder Artikel 24, maar op basis van Artikel 6 Mw., en wel omdat de Texaco-stations, onderling en via de moedermaatschappij, een prijsafsprake zouden hebben gemaakt. De relatie met de boven gemaakte opmerkingen over samenwerking in het MKB en over de moeilijkheden met het toepassen van Artikel 24 zal de lezer duidelijk zijn.

Parret bespreekt de bierleveringsovereenkomsten van Heineken, waarvan de d-g NMa oordeelde dat ze niet onder het verbod van Artikel 6 Mw. vallen. Een opvallende parallel met de Texaco-Tango zaak is dat ook hier de NMa zelf geen marktonderzoek heeft laten verrichten. Parret concludeert ook dat nog onvoldoende inzichtelijk is wanneer nu van een merkbare mededingingsbeperking gesproken kan worden, d.w.z. waarom een overeenkomst dan weer buiten het kartelverbod valt, terwijl ze in andere gevallen weer mogelijk een ontheffing kan krijgen. Parret concludeert tenslotte ook nog dat, o.a. als gevolg van ontbrekende marktanalyse, het voor kleinere bedrijven onduidelijk blijft wanneer zij nu wel of niet van het kartelverbod uitgezonderd zijn.

De annotatie van Van Ginneken over UMTS-netwerkdeling nodigt uit tot speculatie over de relatie tussen het mededingingsbeleid en de *business cycle*, in zijn besluit van 11 oktober 2002 oordeelt de d-g NMa immers veel minder streng over samenwerking dan in de eerdere richtsnoeren uit 2001. De vraag is of hier sprake is van voortschrijdend inzicht of van een kwakkelende economie: moet de toezichthouder toegeeflijker zijn als de spelers het toch al moeilijker hebben? Algemeen wordt verwacht dat op deze 3G-markt uiteindelijk slechts drie spelers zullen overblijven: beïnvloedt dit besluit de identiteit van de winnaars? We schrijven nu drie jaar nadat de eerste veiling, die in het V.K., plaats vond, maar “3” is nog steeds niet actief en of de nieuwe technologietoekomst heeft is nog steeds zeer onzeker. In zo’n situatie past inderdaad terughoudendheid, maar, omdat de toekomst altijd onzeker is, past die misschien wel altijd.

Dit nummer is iets minder dik dan u van *Markt & Mededinging* gewend bent. Ter compensatie zal het volgende nummer, met de overzichten van ontwikkelingen in 2002, dikker zijn. De redactie wenst u veel leesplezier.

Eric van Damme